

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 Febr. 1877, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner dels om upphäfvande af och dels om tillägg till 7 kap. 3 § Giftermålsbalken.

Detta lagrum lyder nu sålunda:

»Vill man jäf göra mot äktenskap å sina eller annans vägnar; gifve det kyrkoherden tillkänna i tvänne mäns närvaro; ställe ock strax borgen hos Konungens Befallningshafvande för all skada och kostnad och tage sedan stämning till nästa rättegångstimma å den, som jäf göres emot. Finner domaren ej laga skäl dertill; böte då käranden tjuugudaler och rätte upp allan skada».

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 130) har Herr *Jöns Pehrsson*, under anförande, bland annat, att ifrågavarande lagstadgande vore grymt och onaturligt, enär enligt detsamma hvem som helst kunde åstadkomma uppehåll med lysning och vigsel, föreslagit:

»att Riksdagen för sin del behagade upphäfva omnämnde tredje paragraf i sjunde kapitlet Giftermålsbalken».

De stadganden, hvilkas upphäfvande motionären sålunda ifrågasatt, stå i det närmaste sammanhang med gällande föreskrifter om lysning till äktenskap. Hufvudsakliga ändamålet med sådan lysning är att göra det tillämnade giftermålet allmänt bekant och dymedelst sätta den, som har något jäf att anföra deremot, i tillfälle att före vigseln göra sin rätt gällande. Detta förutsätter åter att jäf kan göras och då synes lagen afven böra gifva anvisning på hvad sätt och under hvad vilkor sådant får ske. Detta vilkor är ställande af borgen för all kostnad och skada, som af anmärkningen kan vållas, och lagstadgandet afser derjemte att

motverka obehöriga sådana anmärkningar genom bestämmelsen om böter för det fall, att jäfvet gjorts utan laga skäl.

Ett bifall till motionärens förslag skulle således hafva en alldeles motsatt verkan till den, som han synes hafva åsyftat. På sätt Utskottet anfört betingas rätten till jäfs anförande hufvudsakligen af stadgandena om lysning och ett upphäfvande af ifrågavarande paragraf, hvars ändamål endast är att inskränka eller bestämma vissa vilkor för jäfs anförande samt att begränsa tiden för jäfsanmärkningens qvarstående, skulle, långt ifrån att borttaga eller minska nämnde rätt, endast leda dertill att jäf kunde anföras och äktenskap derigenom uppehållas, utan iakttagande af dessa vilkor och bestämmelser: ställande af borgen för kostnad och skada samt uttagande af stämning inom viss kort tid.

Utskottet hemställer fördenskull vördsamt,

1:o) att Herr Jöns Pehrssons motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Herr *A. J. Enander* åter har i en likaledes inom Andra Kammaren väckt och till Lag-Utskottet öfverlemnad motion (N:o 30) föreslagit,

»att Riksdagen måtte för sin del besluta, att Giftermålsbalkens 7 kap. 3 § erhåller följande eller ett dermed lika syftande tillägg:

På enahanda sätt och med samma ansvarspåföljd må ock mot mans eller qvinnas äktenskapsledighet jäf kunna, då lysning icke skett, anmälas hos kyrkoherden i den församling, till hvilken den person hörer, mot hvilken jäf göres, och må fördenskull bevis om äktenskapsledighet icke utfärdas förr än åtta dagar förflutit efter det i församlingens kyrka kungjorts, att sådant bevis blifvit begärdt».

Då ofvannämnda lagrum, såsom i allmänhet sker, tolkas på det sätt, att det eger tillämpning endast när lysning blifvit begärd och den, mot hvilken jäfvet skall göras, sålunda ådagalagt sin afsigt att ingå äktenskap, så saknas för närvarande alla bestämmelser under hvad vilkor och med hvad verkan jäf eljest kan anföras, då en persons flyttning till annan ort jemte andra orsaker kunna dertill föranleda.

Att det äfven under sådana förhållanden kan vara af vigt att få ett äktenskapshinder i behörig ordning antecknad, är emellertid uppenbart och Kongl. Circuläret den 20 Januari 1865 förutsätter också, att sådant kan ske, då det stadgar, att i flyttningsbevis skola göras »de anteckningar, som i afseende på ingånget äktenskap, ledighet dertill eller hinder deremot äro nödige». Men vid ofvan antydda restriktiva tolkning af omnämnde lagparagraf, är man i det fall, att någon tillämnad äktenskapsförbindelse ännu ej blifvit genom lysning tillkännagifven, i saknad af alla bestämmelser på hvad sätt och under hvad vilkor jäf bör

anmälas för att leda till en dylik anteckning. Att bedöma hvilka anteckningar som i berörda hänseende kunna och böra af vederbörande pastor verkställas, är sålunda helt och hållet öfverlemnadt åt dennes godtfinnande; och de mest olika uppfattningar härutinnan lära äfven gjort sig gällande.

En del pastorer hafva ansett sig oberättigade att anteckna andra anmälda äktenskapshinder, än sådana, som redan blifvit i behörig ordning konstaterade, såsom då domstol tillerkänt någon äkta makas rätt eller en man låtit kyrkotaga qvinna som sin äkta hustru, då andra pastorer åter antecknat alla hos dem anmälda förhållanden, som enligt lag utgöra äktenskapshinder, äfven om dessa förhållanden icke funnits lagligen konstaterade.

Redan den omständighet, att så olika förfaringssätt kunna förekomma, synes Utskottet utvisa en brist i lagstiftningen, som torde böra afhjelpas, och detta så mycket hellre, som icke ringa olägenheter deraf kunna uppstå.

I det förra af ofvan nämnda fall kan nemligen en qvinna, som har berättigade anspråk på en mans hand och som till och med vid domstol redan anhängiggjort dessa, likväl gå miste om sin rätt, derest mannen, innan dom hinner meddelas och kungöras pastor, tager utflyttningsbevis eller, qvinnan ovetande, efter det han erhållit betyg om ledighet till äktenskap, låter lysa för sig i en aflägsen församling; och skulle domen blifva sådan, att det äktenskap, som följt på en dylik lysning, blir förklaradt ogilt, kunde detta medföra lika stora olägenheter.

I senare händelsen åter komma möjligen att i utflyttningsbeviset intagas flera alldeles oberättigade anmärkningar, utan att lagen lemna någon anvisning på hvad sätt man kan blifva desamma qvitt. Verkan af dylika anmärkningar eller de gjorda jäfvens befogenhet lär emellertid ej kunna prövas af annan myndighet än domstol och saken af ett stadgande, som föranleder dertill, att sådana jäf så snart som möjligt skola underställas domstols bedömande, måste ofta vara särdeles känbar för den, mot hvilken de blifvit framställda.

Genom ett stadgande i den syftning, Herr Enander föreslagit, undanrödjas alla dylika olägenheter. Derigenom skulle icke blott den persons rätt, som har ett grundadt jäf att anföra, betryggas, utan, hvad lika viktigt är, många obehöriga jäfsanmärkningar skulle förekommas genom bestämmelsen angående borgen för kostnad och skada, och om dylika anmärkningar ändock blifvit framställda, skulle de åtminstone icke, till men och olägenhet för den oskyldige, kunna under en obestämd tid kvarstå och hindra ett lagligen sökt äktenskap.

Ville någon, utan att hos pastor anföra jäf, anhängiggöra talan om äkta makas rätt, utgjorde det ifrågasatta stadgandet intet hinder att, på sätt hittills skett, utan borgen få denna talan pröfvad; men vill man åter, att en sådan rättegång skall utgöra hinder för den stämde att under densammas fortgång ingå äktenskap, så synes Utskottet något rimligt skäl ej kunna anföras, hvarföre borgen för den kostnad och skada, som derigenom kan åstadkommas, icke skall ställas lika väl, då lysning ännu ej skett, som då sådan egt rum. Ej heller torde föreskriften, att stämning skall uttagas till nästa rättegångsdag kunna anses olämplig eller såsom ett onödigt framkallande af rättegångar, då det tvärtom måste betraktas såsom särdeles angeläget i sedlighetens intresse och derjemte såsom en fördel för båda parterna, att dylika, för hela deras lifstid viktiga förhållanden varda så snart som möjligt utredda och ordnade.

På sätt Utskottet sålunda sökt visa skulle, genom tillämpning af de bestämmelser, som innefattas i 7 kap. 3 § Giftermålsbalken, vid alla de fall, då jäf emot äktenskap framställas, bringas ordning och reda uti förhållanden, angående hvilka för närvarande saknas bestämda och tydliga föreskrifter; och får Utskottet alltså värdsamt tillstyrka,

2:o) att Riksdagen ville för sin del antaga en förordning af följande innehåll:

Hvad i 7 kapitlet 3 § Giftermålsbalken stadgas, skall ega tillämpning på alla de fall, då jäf emot äktenskap göres; och skall sådant jäf, då lysning ej skett, anmälas hos kyrkoherden i den församling, der den, som jäfvet afser, är bosatt.

För Utskottet återstår att yttra sig om Herr Enanders förslag, så vidt det afser, att bevis om äktenskapsledighet ej må utfärdas förr än kungörelse skett, att sådant bevis blifvit begärdt.

Enligt hvad Utskottet har sig bekant, är ett dylikt kungörande, ehuru ej i lag påbudet, redan infördt i de flesta landsorter, hvilket antagligen föranledts af nödvändigheten att så mycket som möjligt förhindra lättsinniga eller samvetslösa personer att undandraga sig ingångna äktenskapsförbindelser och derefter på annan ort knyta nya sådana.

Då ett sådant kungörande likväl icke allestädes eger rum samt behofvet och gagnet af ett bestämdt stadgande härom ökats i den mån, den yngre manliga befolkningen, till följd af lättade kommunikationer, ökad industriell verksamhet och de stora allmänna arbeten, som på olika ställen i landet bedrifvits, på senare tider blifvit mera rörlig, får Utskottet, som anser plats i lagen ej böra inrymmas åt en dylik bestämmelse af hufvudsakligen administrativ natur, värdsamt föreslå,

3:o) att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes meddela erforderliga föreskrifter, ledande dertill, att då någon begärt sådant bevis, hvori anteckning om ledighet till äktenskap skall ske, detta bör i församlingens kyrka kungöras, samt att dylikt bevis derefter ej må utfärdas förr än viss lämplig tid förflutit, sedan kungörandet egt rum.

Stockholm den 27 Februari 1877.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr *von Gegerfelt*, med hvilken Herrar Grefve *Mörner*, *Sjöbring*, *Lindgren*, *Lyth* och *Philipsson* instämt: »Föreskriften i 7 kap. 3 § Giftermålsbalken om anmälan af jäf mot äktenskap afser det fall då lysning blifvit begärd och den mot hvilken jäfvet göres dymedelst ådagalagt sin afsigt att bryta den äktenskapsförbindelse han förut kan hafva ingått. En sådan anmälan, hvilken skall göras hos kyrkoherden i lysningsorten, åsyftar att hindra det tillämnade äktenskapets ingående och deraf betingas den stadgade skyldigheten för den anmälände att ställa borgen för skada och kostnad samt genast till domstol instämma sin talan, äfvensom bestämmelsen om ansvar, derest jäfvet finnes vara utan skäl framstaldt. När åter jäf, innan lysning blifvit begärd, anmäles hos kyrkoherden i den församling der den hvilken jäfvet afser är boende, åsyftas dermed endast att hindra det denne senare må erhålla bevis om ledighet till äktenskap. I sådant fall har kyrkoherde på grund af Kongl. Circuläret den 20 Januari 1865 m. fl. författningar skyldighet att derom göra anteckning i kyrkoboken, så vida jäfvet styrkes eller frågan visas vara på domstols pröfning beroende, men eljest synes han hvarken ega eller böra ega rätt att verkställa en sådan anteckning. Att i förevarande fall framkalla en möjligtvis obehöflig rättegång torde desto mindre vara lämpligt, som en lägrad qvinna, hvars rätt härutinnan företrädesvis är i fråga, har sig öppet att när som helst föra talan om fullbordan af

utlofvadt äktenskap. Dessutom lærer en lysning sällan kunna bringas till slut utan att den, som finner sig förnärad af densamma, derom får kännedom, och det föreslagna kungörandet om begärdt bevis angående äktenskapsledighet skulle föga till säkerheten i berörda hänseende bidraga.

På dessa skäl har jag ansett mig böra afstyrka Herr Enanders motion».

af Herr *Ribbing* mot andra punkten.

af Herrar *Asplund* och *Fröberg* mot tredje punkten.
